

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XIV Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Pile

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Jolanta Czajka-Bałon

Protokolant: sekr. sąd. Małgorzata Gawrońska

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2023 r. w Pile

na rozprawie

sprawy z powództwa **C. M. i S. M.**

przeciwko **Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G.**

o zapłatę i ustalenie

- zasądza od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz powodów C. M. i S. M. kwotę 24 455,20 (dwadzieścia cztery tysiące czterysta pięćdziesiąt pięć i 20/100) zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty;
- w pozostałym zakresie powództwo oddala;
- kosztami procesu obciąża pozwanego i z tego tytułu zasądza od niego na rzecz powodów jako zwrot kosztów procesu kwotę 6 031,60 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty.

Jolanta Czajka-Bałon

UZASADNIENIE

Powodowie C. M. i S. M. w pozwie z 16 kwietnia 2020 r. złożonym w Sądzie Rejonowym zmodyfikowanym pismem z dnia 06.10.2021 roku wnieśli o zasądzenie od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. na swoją rzecz solidarnie tytułem zwrotu nienależnych świadczeń pobranych przez pozwaną kwoty 98.371,62 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi: od kwoty 25.138,69 zł od dnia 05.12.2019 r. do dnia zapłaty, dla kwoty 47.861,31 zł od dnia 07.12.2019 r. do dnia zapłaty, dla kwoty 25.371,62 zł od dnia doręczenia odpisu pisma pozwanej do dnia zapłaty, ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytowej oraz kosztów procesu według norm przepisanych. Jako ewentualne zgłosili żądanie zasądzenia od pozwanego na ich rzecz solidarnie kwoty 25.138,69 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że w 2009 r. zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bankiem SA umowę o kredyt hipoteczny indeksowany kursem CHF. Umowa jest bezwzględnie nieważna jako sprzeczna z prawem (art. 58 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c.). Umowa jest nieważna także dlatego, że zawiera klauzule niedozwolone, bez których nie może być utrzymana. W razie przyjęcia ważności umowy, wyeliminowanie klauzul niedozwolonych skutkuje tym, że nadpłacili kredyt na kwoty dochodzone w żądaniu ewentualnym. Powodowie w uzasadnieniu

przytoczyli też szeroką argumentację na poparcie zarzutów nieważności umowy kredytu z powodu sprzeczności z prawem i abuzywności jej postanowień (k. 3-22v. ,324-329v.).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów solidarnie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu w rozbudowanej argumentacji krytycznie odniósł się do stanowiska powodów co do abuzywności postanowień umowy i zgłosił zarzut przedawnienia (k. 84-118, 354-364).

Postanowieniem z 22 listopada 2021 r. Sąd Rejonowy w Złotowie stwierdził swą niewłaściwość i przekazał sprawę tut. Sądowi Okręgowemu (k.335).

Pismem z 27 grudnia 2022 r. pozwany zgłosił zarzut prawa zatrzymania do czasu zaoferowania mu przez powodów zwrotu spełnionego przez niego świadczenia w postaci kwoty 90.000,01 zł (k. 474-477).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2009 r. powodowie S. M. i C. M. będący małżeństwem i pozostający w ustawowej wspólności majątkowej, potrzebowali pieniędzy na dokończenie remontu mieszkania. Chcieli wziąć kredyt i w tym celu zapoznali się z ofertą trzech banków, najkorzystniejszą ofertę przedstawił (...) Banku S.A. w P.. Pracownik tego banku przedstawił im propozycję kredytu hipotecznego indeksowanego do franka szwajcarskiego, przedstawił im wykresy z wahaniami kursu franka szwajcarskiego na przestrzeni ostatnich 3 lat. Powód pytał o ryzyko kursowe, jak sam przyznał był na emeryturze i zależało mu na tym, aby rata nie była za wysoka. Powodowie aby zwiększyć swoją zdolność kredytową i dostać kredyt musieli spłacić trzy wcześniej zaciągnięte przez siebie kredyty.

Powodowie zdecydowali się na zaproponowany im kredyt przez przedstawiciela banku i 7 sierpnia 2009 roku powód złożył w swoim imieniu i jako pełnomocnik S. M. wniosek o kredyt, wskazując w nim, że wnioskuje o kredyt „udzielony w PLN, indeksowany kursem CHF” w kwocie 92.254,15 zł na 192 miesiące. Wraz z wnioskiem kredytowym powód podpisał w swoim imieniu i jako pełnomocnik S. M. oświadczenia, że zostali wraz poinformowani o występującym w przypadku kredytów o zmiennej stopy procentowej ryzyku wiążącym się ze zmianami stopy procentowej, że przedstawiono im ofertę kredytu hipotecznego nieindeksowanego kursem waluty obcej (tj. w złotych polskich) oraz, że wybór kredytu indeksowanego kursem waluty obcej nastąpił z pełną świadomością ryzyk związanych z zaciągnięciem tego rodzaju zobowiązania, w szczególności ryzyka zwiększenia salda zadłużenia i kwoty raty kredytu w wyniku zmian kursu waluty, do którego indeksowany jest kredyt; ryzyka zwiększenia obciążenia spłatą kredytu w wyniku zmian spreadu walutowego, tj. różnicy między kursem sprzedaży a kursem kupna ustalonym przez Bank. Powód podpisał także dwa załączniki do tego oświadczenia mające obrazować kursy sprzedaży G. M. Banku za okres od czerwca 2003 r. do czerwca 2009 r., kształtowanie się wskaźnika WIBOR 3M i LIBOR 3M w tym samym okresie oraz konsekwencje wzrostu kursu franka szwajcarskiego. Podpisanie tych dokumentów było warunkiem udzielenia kredytu.

(dowód: wniosek kredytowy, k. 123-129, oświadczenie z załącznikiem, k. 131-134, zeznania świadka M. F., k. 311, zeznania powodów, k.237 v. 445v.-446)

Powodowie uzyskali pozytywną decyzję kredytową. W związku z tym (...) Bank SA przygotował umowę kredytu nr (...) i datował ją na 23 września 2009 r. Powodowie podpisali ją 28 września 2009 r.

W dacie podpisania umowy powodowie S. i C. M. byli małżeństwem i pozostawali w ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej. Taki stan rzeczy trwa do dzisiaj.

(dowód: umowa kredytu, k. 28-43, 135-142, zeznania powodów k.237 v. 445v.-446)

Umowa kredytu zawiera, wśród innych, następujące zapisy:

Bank udziela Kredytobiorcy Kredytu w kwocie 93,718,44 złotych polskich indeksowanego kursem CHF, zwanego dalej „Kredytem”, na warunkach określonych w Umowie, a Kredytobiorca zobowiązuje się do wykorzystania

Kredytu zgodnie z postanowieniami Umowy, zwrotu kwoty wykorzystanego Kredytu wraz z odsetkami, w terminach oznaczonych w Umowie oraz zapłaty Bankowie prowizji, opłat i innych należności wynikających z Umowy. Na kwotę Kredytu składa się: a) kwota pozostawiona do dyspozycji Kredytobiorcy w wysokości 90.000,00 złotych polskich, przeznaczona na realizację celu określonego w ust. 2, b) kwota należnej prowizji z tytułu udzielenia Kredytu w wysokości 543,20 złotych polskich, c) koszty z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty pracy opisanego w § 13, w wysokości 2.003,70 złotych polskich, d) koszty z tytułu ubezpieczenia na życie oraz na wypadek trwałej i całkowitej niezdolności do pracy, opisanego w § 13, w wysokości 637,54 złotych polskich, e) opłata z tytułu wyceny Nieruchomości w wysokości 300,00 złotych polskich, f) koszty związane z ustanowieniem przez Bank Hipoteki, opisanego w § 3 ust. 2 lit. a oraz § 12 ust. 1 (...) w wysokości 234,00 złotych. W dniu wypłaty saldo jest wyrażone w walucie, do której indeksowany jest Kredyt, według kursu kupna waluty, do której indeksowany jest Kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanego szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany jest Kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanego szczegółowo w § 17 (§ 1 ust. 1).

Kredyt przeznaczony jest na pokrycie części kosztów remontu nieruchomości mieszkalnej opisanego szczegółowo w § 3 ust. 1, zwanej dalej „Nieruchomością” (§ 1 ust. 2).

Splata Kredytu wraz z odsetkami nastąpi w 192 równych miesięcznych ratach kapitałowo - odsetkowych, na zasadach określonych w § 10 (§ 1 ust. 5).

Oprocentowanie kredytu na dzień sporządzenia Umowy wynosi 4,75 % w skali roku i stanowi sumę następujących pozycji: marży Banku niezmiennej w okresie trwania Umowy w wysokości 3,05 % oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3, opisanego szczegółowo w § 8 oraz 1,25 punktu procentowego do czasu określonego w ust. 2 (§ 2 ust. 1).

Z zastrzeżeniem postanowień § 18 ust. 3, wypłata każdej transzy Kredytu nastąpi w terminie nie dłuższym niż 5 dni roboczych po spełnienie warunków określonych w § 4 Umowy i otrzymaniu przez Bank wniosku o wypłatę (...) (§ 7 ust. 1). Wypłata wskazanej we Wniosku o Wypłatę kwoty nie wyższej niż Kredyt będzie dokonana przelewem na wskazy w tym wniosku rachunek bankowy prowadzony w banku krajowym. (...) Dzień dokonania takiego przelewu będzie uważany za dzień wypłaty wykorzystanego Kredytu. (...) Każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich zostanie przeliczona na walutę, do której indeksowany jest Kredyt, według kursu kupna waluty Kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank (§ 7 ust. 2).

Oprocentowanie kredytu jest zmienne (...). Indeks L3 ulega zmianie zgodnie z następującymi zasadami: a) indeks L3 dla każdego kwartału kalendarzowego oblicza się jako arytmetyczną średnią stawek LIBOR 3m (...) (§ 8 ust. 1 i 2 lit. a).

Splata Kredytu będzie dokonywana w ratach, zwanych dalej „Ratami”, określonych w części szczególnej Umowy, obejmujących łącznie część spłacanego Kredytu oraz naliczone i należne stosownie do § 2 odsetki. Raty płatne będą przez Kredytobiorcę w złotych polskich, miesięcznie (...) (§ 10 ust. 2). W terminie do 14 dni po wypłacie Kredytu Bank prześle Kredytobiorcy (...) harmonogram spłaty Kredytu; harmonogram spłat będzie stanowił integralną część Umowy. (...) Nie otrzymanie Harmonogramu nie zwalnia Kredytobiorcy z obowiązku zapłaty Raty (§ 10 ust. 3). Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez Kredytobiorcę, będzie następować z datą wpływu środków do Banku, według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany jest Kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu wpływu środków do Banku (§ 10 ust. 8).

Kredytobiorca oświadcza, że znane mu jest ryzyko występujące przy kredytach indeksowanych kursem waluty obcej, wynikające ze zmiany kursu waluty obcej, do której jest indeksowany Kredyt, w stosunku do złotych polskich. Oświadcza ponadto, że został poinformowany, że w przypadku wzrostu kursu waluty indeksacji Kredytu w

stosunku do złotych polskich, nastąpi odpowiedni wzrost jego zadłużenia w złotych polskich wobec Banku z tytułu zaciągniętego Kredytu oraz wzrost wysokości raty Kredytu wyrażonej w złotych polskich, co może spowodować, że ustanowione prawne zabezpieczenie stanie się niewystarczające, a zdolność Kredytobiorcy do obsługi zadłużenia ulegnie pogorszeniu. Powyższe może skutkować konsekwencjami wynikającymi z § 12 ust. 6 oraz § 18 (§ 11 ust. 5). Kredytobiorca oświadcza, że znany mu jest wpływ zmian różnicy pomiędzy kursem sprzedaży i kursem kupna waluty indeksacji Kredytu na wysokość salda i rat Kredytu oraz poziom obciążenia jego spłatą w przypadku kredytów, których wypłata lub spłata oparta jest na takich kursach zgodnie z § 1 lub § 10 (§ 11 ust. 6).

Do rozliczania transakcji wypłat i spłat Kredytów stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. dla waluty do której indeksowany jest kredyt obowiązujące w dniu dokonywania transakcji (§ 17 ust. 1). Kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna ustalana decyzją Banku (§ 17 ust. 2). Kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży ustalana decyzją Banku (§ 17 ust. 3). Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich na stronie internetowej NBP w poprzednim dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Banku S.A. (§ 17 ust. 4).

(dowód: umowa kredytu, k. 28-43, 135-142)

Wypłata kredytu nastąpiła w następujących dniach i kwotach:

1. W dniu 02.10.2009 r. kredytowane koszty: 3.718,44 PLN - 1.359,83 CHF
2. W dniu 02.10.2009 r. transza kredytu: 45.000,00 PLN - 16.456,39 CHF
3. W dniu 28.01.2010 r. transza kredytu: 22.500,01 PLN - 8.295,24 CHF
4. W dniu 25.02.2010 r. transza kredytu: 22.500,00 PLN - 8.402,42 CHF

W okresie od 22 października 2009 r. do 2 października 2019 r. powodowie zapłacili pozwanemu z tytułu umowy kredytu 95.370,15 PLN.

Łączna kwota hipotecznych rat kapitałowo-odsetkowych w okresie od dnia 22 października 2009 roku do dnia 2 października 2019 roku bazującej na indeksie L3, zgodnie z przyjętymi założeniami że nie obowiązywałyby ich postanowienia dotyczące indeksacji, przy uwzględnieniu, że kredyt winien być spłacony w całym okresie wykonywania umowy w złotych polskich przy uwzględnieniu wszystkich pozostałych postanowień umowy w szczególności oprocentowania ustalonego według pierwotnej stopy referencyjnej oraz terminu spłat poszczególnych rat kredytu wyniosłaby 70.914,95 PLN.

Różnica pomiędzy sumą rat kapitałowo-odsetkowych zapłaconych przez powodów na poczet spłaty kredytu a sumą rat, jakie zapłaciłyby przy założeniu, że kredyt został udzielony w kwocie 93.718,44 PLN i saldo nie zostało przeliczone na CHF wyniosła 24.455,20 PLN.

dowód: opinia biegłego - k.-388-404

W zakresie przedmiotowej umowy kredytu pozwany jest następcą prawnym (...) Banku SA.

(twierdzenia powodów przyznane przez pozwanego)

Pismem z dnia 28.11.2019 r. powodowie skierowali do pozwanego banku reklamację, wnosząc o zapłatę kwoty 25.138,69 zł. Pozwany bank pismem z dnia 04.12.2019 r. uznał roszczenie powodów za niezasadne. W dniu 6 grudnia 2019 roku przed Sądem Rejonowym Gdańsk-Południe w Gdańsku odbyła się rozprawa o zawezwanie do próby ugodowej z wniosku powodów, jednakże nikt nie stawił się ze strony pozwanego banku, do zawarcia ugody nie doszło.

dowód: reklamacja powodów - k.44-46, odpowiedź pozwanego banku - k.47-53, protokół rozprawy - k.75

Przedstawiony stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o poniższą ocenę dowodów.

Niektóre fakty zgłoszone przez jedną stronę zostały przez drugą stronę przyznane wprost albo pośrednio i te Sąd przyjął bez dowodów (art. 229 k.p.c. i 230 k.p.c.).

Część ustaleń Sąd poczynił w oparciu o dokumenty prywatne, które zostały złożone przez strony w kserokopiach. Złożenie tych kserokopii stanowiło w istocie zgłoszenie twierdzeń o istnieniu dokumentów o wynikającej z nich formie i treści. Odwołanie się przez drugą stronę do złożonej przez przeciwnika kopii dokumentu albo złożenie kopii identycznego dokumentu było ewidentnym przyznaniem takiego twierdzenia (art. 229 k.p.c.). Natomiast niedoniesienie się do kserokopii złożonych przez drugą stronę stanowiło nie wypowiedzenie się co do jej twierdzeń o istnieniu dokumentów o wynikającej z kopii formie i treści, które pozwalało uznać je za przyznane, gdyż pozostawały w zgodzie z wynikami rozprawy (art. 230 k.p.c.). Dawało to możliwość przeprowadzenia dowodów z dokumentów, których istnienie, treść i forma zostały przyjęte bez dowodów, tak jakby zostały złożone w oryginale.

Dokumenty prywatne, na podstawie których Sąd dokonał ustaleń, nie budziły wątpliwości co do swojej prawdziwości, jak też nie były przez strony podważane pod jakimkolwiek względem. Dlatego Sąd uznał je za w pełni godne zaufania. Pozostałe dokumenty były pozbawione znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Opinia biegłej K. J. opracowana została w sposób fachowy, rzetelny i wyczerpujący. Była spójna, logiczna i zrozumiała. W sposób przekonujący i nie budzący zastrzeżeń zostały w niej wskazane przesłanki, które doprowadziły do końcowych wniosków i pozwoliły na ustalenie różnicy między wysokością rat kapitałowo – odsetkowych faktycznie spłaconych przez powodów, a wysokością hipotecznych rat kredytu przy założeniu, że umowa kredytu powinna być wykonywana z wyłączeniem postanowień dotyczących indeksacji kwoty kredytu oraz rat. Jej wyliczenia arytmetyczne nie były kwestionowane przez strony postępowania.

Zeznania świadka M. F. miały niewielkie znaczenie, gdyż nie pamiętał on większości istotnych w sprawie faktów. W zakresie, w którym zeznania świadka stały się podstawą ustaleń, ich wiarygodność nie budziła zastrzeżeń i nie była przez strony kwestionowana.

Zeznania świadka M. C. złożone na piśmie nie miały żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, gdyż dotyczyły okoliczności nieistotnych, nie był on pracownikiem G. M., nie brał udziału w procesie kredytowym. Zeznawał na temat sposobu ustalania kursu kupna i sprzedaży waluty i mechanizmach indeksacji (k.273-277).

Zeznania świadka I. W. złożone na piśmie dotyczyły zasad i procedur obowiązujących w banku przy zawieraniu umów kredytu hipotecznego, świadek nie uczestniczyła bezpośrednio w procesie zawierania umowy z powodami, zajmowała się wydawaniem decyzji kredytowych (k.294-299).

Za wiarygodne uznano zeznania powodów, którzy wskazali w jakim celu wzięli kredyt. Powodowie byli w ocenie Sądu świadomi, że z kredytem indeksowanym związane jest ryzyko kursowe, niewłaściwie tylko ocenił jego rozmiar.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się bezzasadne w zakresie roszczenia głównego, za uzasadnione uznano roszczenie ewentualne.

Powodowie wnieśli o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytowej zawartej z poprzednikiem prawnym pozwanego banku i zasądzenia od pozwanego kwoty 98.371,62 zł tytułem zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w związku z ustaleniem nieistnienia stosunku prawnego między stronami Jako ewentualne, powodowie zgłosili żądanie zasądzenia od pozwanego na ich rzecz łącznie kwoty 24.455,20 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 05.12.2019 r. do dnia zapłaty w przypadku uznania przez Sąd, że umowa kredytu jest ważna, a zakwestionowane przez powodów postanowienia umowy ich nie wiążą, tytułem różnicy pomiędzy

zapłaconymi przez nich ratami, a ratami, które zapłaciliby, gdyby z umowy został usunięty mechanizm waloryzacji, przy zachowaniu pozostałych warunków umowy.

Zgodnie z art. 189 k.p.c., powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Interes prawny jest to interes dotyczący szeroko rozumianych praw i stosunków prawnych powoda i występuje wówczas, gdy z jego strony istnieje obiektywna potrzeba ochrony prawnej, np. gdy powstała sytuacja grożąca naruszeniem prawa lub stosunku prawnego albo pozbawieniem go ochrony prawnej albo też zaistniała wątpliwość co do jego istnienia, a jednocześnie nie ma innych środków ochrony prawnej lub są one nieadekwatne do istniejącej obiektywnie potrzeby tej ochrony. Jak podkreśla się w orzecznictwie, ocena istnienia interesu prawnego wymaga zindywidualizowanych, elastycznych kryteriów, uwzględniających celowościowe podstawy powództwa wytoczonego w oparciu o art. 189 k.p.c., a jednym z tych kryteriów jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną powoda obecnie i w przyszłości. O występowaniu interesu prawnego w uzyskaniu wyroku ustalającego świadczy możliwość stanowczego zakończenia tym wyrokiem sporu obecnie występującego, jak i sporów, które mogą z kwestionowanego stosunku prawnego wystąpić w przyszłości. Natomiast przeciwko istnieniu interesu prawnego przemawia możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw powoda w drodze innego powództwa (por. z wielu wyroki Sądu Najwyższego z 19 lutego 2002 r., IV CKN 769/00, OSNC 2003/1/13, z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, z 29 marca 2012 r. I CSK 325/11, z 15 maja 2013 r. III CSK 254/12, z 2 lipca 2015 r., V CSK 640/14, nie publ.).

Między stronami powstał spór co do ważności zawartej przez nie umowy kredytu, a w konsekwencji co do istnienia wynikającego z niej stosunku prawnego. Umowa jest przez powodów wykonywana i według jej treści ma być wykonywana do 2026 r.

Przechodząc do oceny zasadności tego żądania, w pierwszej kolejności należy wskazać, że przedmiotowa umowa miała charakter umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Tego rodzaju umowa wykształciła się w obrocie gospodarczym jako podtyp umowy kredytu. Charakteryzuje się ona tym, że kwota kredytu jest wyrażona w złotych, ale zostaje poddana indeksacji, czyli przeliczeniu na określoną w umowie walutę obcą (walutę indeksacji). Przeliczona na walutę obcą kwota kredytu jest poddana oprocentowaniu według stopy procentowej właściwej dla tej waluty obcej i zostaje podzielona na raty, które są spłacane w złotych, po ich przeliczeniu z waluty obcej na złote w umówionej dacie płatności.

Zastosowanie konstrukcji indeksacji, w celu ustalenia salda kredytu i wysokości świadczeń, do których zobowiązany jest kredytobiorca, nie narusza istoty umowy kredytu wyrażonej w art. 69 ust. 1 prawa bankowego, która polega na tym, że bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie oraz zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty (por. wyroki Sądu Najwyższego z 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14, OSNC - ZD 2016/3/49, z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134, z 8 września 2016 r., II CSK 750/15, z 14 lipca 2017 r., z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). Jednak w okolicznościach sprawy nie przesądzało to o ważności przedmiotowej umowy kredytu.

Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymagało oceny postanowień umownych w świetle przesłanek z art. 385¹ par. 1 k.c. oraz (w razie uznania w/w postanowień za niedozwolone postanowienia umowne) oceny skutków prawnych tej sytuacji tj. rozstrzygnięcia czy w takim przypadku zaskarżone postanowienia umowy powinny zostać z niej wyeliminowane, czy też abuzywność prowadzi do nieważności umowy; oceny w/w postanowień umownych pod kątem ich zgodności z prawem i zasadami współżycia społecznego w świetle art. 58 par. 1 i 2 k.c.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Niezgodnione

indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4). Zgodnie z brzmieniem w/w przepisu, możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowania go z umowy, uzależniona jest od łącznego spełnienia następujących przesłanek: 1. postanowienie nie było uzgodnione indywidualnie; 2. nie jest postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron; 3. postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy oczywiste jest, że wybór rodzaju i waluty kredytu był indywidualnie uzgodniony z powodami. Powodowie nie musieli zgodzić się na zawarcie umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej CHF. Mogli zawrzeć umowę „czystego” kredytu złotowego, jednak nie chcieli z powodu niżej raty tego pierwszego. Równie oczywiste jest jednak, że powodowie nie mieli rzeczywistego wpływu na treść umowy w sensie warunków indeksacji uregulowanych w kwestionowanych przez niech zapisach umowy. Powodowie, godząc się na indeksację co do zasady, nie mieli bowiem realnego wpływu na treść klauzul umownych określających warunki indeksacji do waluty CHF.

W § 1 ust. 1 zdaniu trzecim i w § 7 ust. 2 zdaniu czwartym umowy stron przewidziano, że wypłacona kwota kredytu zostanie przeliczona na walutę, do której indeksowany jest kredyt, według kursu kupna waluty kredytu, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu dokonania wypłaty. Z kolei w § 10 ust. 8 zastrzeżono, że rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę na poczet raty, będzie następować według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do Banku. Umowa nie definiowała bliżej Tabeli kursów, natomiast wskazywała, że kursy określa się jako średni kurs złotego do danej waluty ogłoszony w tabeli kursów średnich NBP pomniejszony o marżę kupna w przypadku kursu kupna (§ 17 ust. 2) i powiększony o marżę sprzedaży w przypadku kursu sprzedaży (§ 17 ust. 3). Jak z tego wynika, umowa w żaden sposób nie ograniczała swobody Banku w ustaleniu kursu franka szwajcarskiego w tabeli kursów, gdyż miał on pełną swobodę w określaniu wysokości marży kupna i sprzedaży.

Oznacza to, że w świetle umowy Bank miał swobodę w ustalaniu kursu, po którym nastąpi przeliczenie kwoty kredytu na walutę indeksacji oraz przeliczenie raty kredytu na złote. Jednocześnie z treści umowy nie wynikało żadne uzasadnienie dla takiego rozwiązania. Dodać trzeba, że również w toku procesu pozwany żadnego przekonującego uzasadnienia w tym przedmiocie nie przedstawił.

Rzeczywisty problem w związku z wykonywaniem przedmiotowej umowy polegał na tym, że kurs CHF w stosunku do złotego wzrósł w sposób nieprzewidziany przez powodów w momencie zawarcia umowy, istotnie wpływając na wysokość rat kredytu, które powodowie zobowiązani byli płacić.

Powodowie nie osiągnęli korzyści, której oczekiwali, opierając się na nieuzasadnionym przekonaniu, że kurs franka szwajcarskiego w stosunku do złotego przez cały czas wykonywania umowy będzie na tyle niski, że spłaci kredyt przy znacznie mniejszym obciążeniu, niż gdyby zaciągnęli kredyt bez waloryzacji do CHF.

Zdaniem sądu jest oczywiste, że samo zastrzeżenie klauzuli waloryzacyjnej nie stanowi niedozwolonej klauzuli umownej. Waloryzacja co do zasady nie może być abuzywna, choćby ze względu na to, że kredyt waloryzowany do kursu waluty obcej stanowi nazwaną umowę prawa bankowego, wskazaną w art. 69 tej ustawy.

Tutejszy Sąd zgadza się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zaprezentowanym w treści uzasadnienia w sprawie o sygn. akt II CSKP 1110/22, że w obrocie gospodarczym sprecyzowanie przelicznika służącego do waloryzacji świadczenia pieniężnego nie jest konieczne, takie doprecyzowanie nie należy do essentialia negotii umowy. Brak jest podstaw do odmiennego rozumienia postanowień konstytuujących umowę w przypadku obrotu konsumenckiego. Umowa kredytowa z konsumentem, przewidująca waloryzację kursem waluty obcej, jest zawarta mimo pominięcia w niej postanowień dotyczących sposobu ustalania kursu waluty obcej. Od 26 sierpnia 2011 roku art. 69 ust. 2 pkt 4a p.b. wymaga zawarcia w umowie kredytowej od początku wyrażonej w walucie obcej (denominowanej) lub

waloryzowanej walutą obcą (indeksowanej) (...) 8 postanowień o sposobach i terminach ustalania kursu przeliczenia jednak pominięcie tych postanowień w umowie zawartej przed 26 sierpnia 2011 r. nie może być przyczyną uznania umowy za niezawartą lub nieważną. Na podstawie art. 5 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, nowe wymagania, zawarte w art. 69 ust. 4a p.b., stosuje się tylko do umów zawartych od 26 sierpnia 2011 roku.

Na podstawie art. 58 § 3 k.c. umowa pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością umowa nie zostałaby zawarta. Zatem skutki prawne nieważności niektórych postanowień umowy są takie, jak gdyby tych postanowień od początku nie było w umowie. Skoro możliwe jest zawarcie umowy, w której świadczenia pieniężne są waloryzowane kursem waluty obcej, bez określenia przelicznika, to nieważność przelicznika nie może powodować nieważności kolejnych postanowień umowy, w szczególności samej zasady indeksacji, chyba że właśnie ten przelicznik był dla stron kluczowy i bez tego konkretnego przelicznika nie zawarłyby umowy indeksowanej (art. 58 § 3 k.c.).

Skutkiem braku przelicznika, niezależnie od tego, czy w umowie nie było go od początku, czy okazał się nieważny, jest poszukiwanie odpowiedniego przelicznika w zwyczajach, zasadach współżycia społecznego (art. 56 k.c.) i ewentualnie w analogiach z ustawami przewidującymi takie przeliczniki w innych stosunkach cywilnoprawnych. Sąd Najwyższy podkreślił, że w umowach o kredyt indeksowany sam przelicznik nie jest istotny, o wysokości świadczenia (raty kredytu) decyduje tylko zmiana przelicznika w stosunku do jego pierwotnej wielkości, a ta zmiana jest niemal identyczna dla wszystkich wchodzących w rachubę przeliczników (np. średni NBP, średni kantorowy) w dowolnym okresie czasu (sygn. akt II CSKP 1110/22). Sam brak przelicznika złotych na franki w umowie nie może być przyczyną nieważności postanowień przewidujących wyrażanie rat w CHF. Wolą kredytobiorców było uzyskanie kredytu oprocentowanego w oparciu o stopę LIBOR w zamian za przyjęcie na siebie ryzyka związanego z możliwością wzrostu kursu franka.

W wyroku z 21 grudnia 2016 r., w sprawach połączonych C-154/15, C-307/15 i C 308/15, (...) uznał, że „warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć co do zasady skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku rzeczonego warunku”. Skoro postanowienie o przeliczniku opartym na kursie CHF, ogłaszanym przez pozwany bank, należy traktować tak, jakby nie było go w umowie od początku, należy stosować przelicznik ustalony na podstawie art. 56 k.c.

Przelicznik ustanowiony przez strony w umowie zdaniem tegoż Sądu był nieważny tylko ze względu na możliwość jednostronnego kształtowania go przez bank, jednak w umowie kredytu indeksowanego nie sam przelicznik jest istotny, a jego zmiany w czasie wykonywania umowy.

W wyroku z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, (...) odpowiadał na pytanie sądu węgierskiego o skutki abuzywności postanowienia umowy kredytowej o przeliczniku walutowym ustalonym przez bank. (...) stwierdził, że kurs taki może być zastąpiony kursem wynikającym z przepisu dyspozytywnego prawa krajowego, gdyż pozwala to „na przywrócenie równości tych stron bez konieczności unieważnienia wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki”. Jednocześnie wyrok ten potwierdza, że warunek przeliczania zobowiązania kursem waluty obcej jest warunkiem odrębnym od mechanizmu przeliczania i podlega odrębnej ocenie pod kątem abuzywności. Abuzywność przelicznika walutowego nie pociąga za sobą nieważności postanowienia o indeksacji walutą obcą. (...) podkreślił w tym wyroku, iż Dyrektywa służy eliminowaniu nieuczciwych postanowień z umowy, a stwierdzenie nieważności całej umowy jest ostatecznością, gdy umowa bez abuzywnego warunku nie może obowiązywać. Zasada ta jest oczywista zważywszy, iż celem Dyrektywy jest uchronienie konsumentów przed skutkami nieuczciwych warunków akcesoryjnych, na które nie zwraca się uwagi przy zawieraniu umowy.

Powodowie zdaniem Sądu nie wykazali, że zawarta umowa kredytu naruszała w jakikolwiek sposób zasady współżycia społecznego. Wskazać należy, że możliwość powołania się na sprzeczność zawartej umowy z zasadami współżycia

społecznego powinna być stosowana wyjątkowo i tylko tam, gdzie nie ma możliwości zastosowania innego środka prawnego. Zasady współzycia społecznego rozumieć jako swego rodzaju „zawór bezpieczeństwa” pozwalający uchylić skutki formalnie zgodnej z prawem czynności, gdy jej wykonanie byłoby niemoralne bądź nieuczciwe. Zdaniem sądu umowa łącząca strony nie może być uznana za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego, chociażby z tego względu, że sprzeczność taka musiałaby występować już w dacie zawarcia umowy, podczas gdy wtedy – zgodnie z twierdzeniami powodów – umowa była korzystna dla nich, ponieważ wysokość rat kredytu była znacząco niższa od rat dla analogicznego kredytu bez waloryzacji do CHF.

Powyższe rozważania stanowią o niezasadności powództwa w zakresie roszczenia głównego.

W konsekwencji orzeczono jak w pkt 1 sentencji wyroku.

Łączna kwota hipotecznych rat kapitałowo-odsetkowych w okresie od dnia 22 października 2009 roku do dnia 2 października 2019 roku bazującej na indeksie L3, zgodnie z przyjętymi założeniami że nie obowiązywałyby ich postanowienia dotyczące indeksacji, przy uwzględnieniu, że kredyt winien być spłacony w całym okresie wykonywania umowy w złotych polskich przy uwzględnieniu wszystkich pozostałych postanowień umowy w szczególności oprocentowania ustalonego według pierwotnej stopy referencyjnej oraz terminu spłat poszczególnych rat kredytu wyniosłaby 70.914,95 PLN.

Różnica pomiędzy sumą rat kapitałowo-odsetkowych zapłaconych przez powodów na poczet spłaty kredytu a sumą rat, jakie zapłaciłyby przy założeniu, że kredyt został udzielony w kwocie 93.718,44 PLN i saldo nie zostało przeliczone na CHF wyniosła 24.455,20 PLN.

Zgodnie z treścią przepisu art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Dłużnik popada w opóźnienie jeśli nie spełnia świadczenia pieniężnego w terminie, w którym stało się ono wymagalne także wtedy, gdy kwestionuje istnienie lub wysokość świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2003 r., sygn. II CK 146/02).

Strona powodowa domagała się zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2019 r. tj. od dnia następującego po dniu zajęcia przez pozwanego negatywnego stanowiska w zakresie skierowanej do niego reklamacji. Pozwany pismem z dnia 4 grudnia 2019 r. odmówił dobrowolnego spełnienia świadczenia, a zatem zajął merytoryczne stanowisko. powyższe uzasadnia żądanie zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2019 r.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu zostało oparte na podstawie art.102 k.p.c. zawarte zostało w punkcie czwartym wyroku.

Powodowie przegrali proces w zakresie żądania głównego, mając jednak na względzie, iż zasadnicza teza powodów co do abuzywnych postanowień umowy okazała się słuszna, Sąd nie obciążył powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu stronie pozwanej, co uzasadniało również obciążenie pozwanego całością poniesionych przez nich kosztów w łącznej wysokości 6.031,60 zł . Składały się na nie opłata od pozwu 1.000 zł, wynagrodzenie biegłego za sporządzenie opinii 1.397,60 zł, wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w wysokości stawki minimalnej ustalone na podstawie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych w kwocie 3.600 zł, opłaty skarbowe od pełnomocnictw w wysokości 34 zł (pkt 3 wyroku).

Jolanta Czajka-Bałon